

FRØYA KOMMUNE

HOVEDUTVALG FOR ALLMENNE- OG Sakliste TEKNISKE TJENESTER

Møtested: Kommunestyresalen	Møtedato: 08.03.2022	Kl. 09:00
---------------------------------------	--------------------------------	---------------------

Tilleggssak

Medlemmene innkalles herved til overnevnte møte. Forfall må straks meldes til informasjonen, Tlf 72 46 32 00 eller til postmottak@froya.kommune.no
Varamedlemmer møter etter nærmere beskjed.

Sakliste:

Saksnr.	Arkivsaksnr. Innhold
28/22	21/716 BEITEBRUKSPLAN (sakspapirer ettersendes på mail i dag)
29/22	22/432 HOVEDPROSJEKT SITKAGRAN - ETAPPE 1

Sistranda, 04.03.22

Aleksander Søreng
Leder

Siv-Tove Skarshaug
Sekretær

Saksdokumentene er lagt ut til offentlig ettersyn på følgende sted:

www.froya.kommune.no.

FRØYA KOMMUNE

Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester		Møtebok
Møtedato: 08.03.2022	Arkivsaksnr: 21/716	Sak nr: 28/22
Saksbehandler: Maria Strøm	Arkivkode: V17	Gradering:

Saken skal behandles i følgende utvalg:		
32/21	Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester	14.04.2021
70/21	Kommunestyret	29.04.2021
28/22	Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester	08.03.2022

BEITEBRUKSPLAN

Sakspapirer ettersendes på mail i ettermiddag.

Behandling/vedtak i Kommunestyret den 29.04.2021 sak 70/21

Vedtak:

1. Frøya kommune vedtar oppstart av arbeid med beitebruksplan som fremmet i saksfremlegget.
2. Det avsettes kr 200 000 til prosjektet fra disposisjonsfondet, for gjennomføring av de forespeilte prosessene i saksfremlegget. Saldo på disponibelt disposisjonsfond er kr 90.918.337 per 08.04.2021.

Enstemmig.

Kommunestyrets behandling i møte 29.04.21:

Rep. Eskil Sandvik ba om vurdering av sin habilitet da han er medlem i kjærnegruppa til villsaulaget.

Rep. Eskil Sandvik ble enstemmig vurdert habil.

Behandling/vedtak i Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester den 14.04.2021 sak 32/21

Vedtak:

1. Frøya kommune vedtar oppstart av arbeid med beitebruksplan som fremmet i saksfremlegget.
2. Det avsettes kr 200 000 til prosjektet fra disposisjonsfondet, for gjennomføring av de forespeilte prosessene i saksfremlegget. Saldo på disponibelt disposisjonsfond er kr 90.918.337 per 08.04.2021.

Enstemmig.

Forslag til vedtak:

1. Frøya kommune vedtar å sende ut planen til høring.
2. Frøya kommune tar i mot innspill og bearbeider planen deretter før planen blir endelig vedtatt i neste HOAT.

Vedlegg:

- Beitebruksplan, førsteutkast

Saksopplysninger:

Landbruket i Frøya kommune er, og har vært kombinasjonsbruk. I 2021 ble det registrert 48 jordbruksbedrifter i kommunen. Majoriteten av jordbrukerne har sauehold, og det ble registrert 4.078 sauer som var ett år eller eldre på Frøya i 2021. Sauene går på utmarksareal for beite gjennom hele året, både på Fast-Frøya og ute i skjærgården. Frøya har fortsatt noen bruk som driver med melk- og kjøttproduksjon. Det ble registrert 176 kyr totalt i 2021, som er en kraftig nedgang fra 2020 med 210 kyr.

Landbruksnæringen i Frøya kommune har ofte blitt oversett grunnet de store verdiene som skapes i havbruket. Likevel gjør de en uvurderlig innsats for Frøya, først og fremst ved å vedlikeholde kulturlandskapet og bidra i kampen mot gjengroing av kommunen. Videre bidrar de også til den nasjonale selvforsyningen av mat og råvarer, som igjen har fått et økt fokus etter mange år med nedbygging og nedprioritering av det norske landbruket. Det er derfor viktig å ta vare på de landbruksressursene vi har i form av dyrka- og dyrkbar mark, slik at grunnlaget for videre drift ikke går tapt.

En beitebruksplan skal vise hvilke beiteområder som er viktige for landbruket på Frøya. Den skal være med på å bevare utmarka spesielt da jordloven kun beskytter innmarka, samt at den skal være med på å beskytte landbruket og landbruksinteressen i reguleringssaker, og gjøre det enklere å se mulighetene for utbygging som ikke vil koste landbruket for mye. Beitebruksplanen skal brukes i arbeidet med nye reguleringsområder og planarbeid som beitenæringens innspill. Områder avsatt til viktige beiteområder skal så langt det lar seg gjøre kunn benyttes til landbruksformål.

Viktige prioriteringer i planen finnes listet under:

- Beiteareal, viktige beiteareal
- Bevaring av viktige arter: Kystlynghei
- Avdekke konfliktområder og redusere disse

Vurdering:

Det er fortsatt en del koregering som må til i planen.

Det er blant annet viktig å få planen ut på høring for å se hvordan folket i Frøya reagerer på områdene som er avsatt som prioriterte beitearealer. Så langt er de prioriterte områdene tatt fra møte med de som driver landbruk på Frøya, innspill kommet inn på e-post og registreringer gjort av NIBIO. Det er prøvd å hensynstas industri, utbygging og arealene best tilpasset for å drive landbruk på.

Frøya kommune har fått flere aktører innen landbruk som er interesert i å etablere beitelag, og det har allerede etablert seg to lag så langt. Disse beitelagene er nyoppretted og trenger tid til å organisere seg og få orden på hvilke arealer de skal bruke. Disse arealene sammen med arealene som det nye lyngbrennelaget vil prioritere må inn i en revidering av beitebruksplanen. Det vurderer derfor at beitebruksplanen bør revideres i 2024 og ikke senere enn 2026 for å få inn områdene til disse lagene som viktige beiteområder. Det er viktig å vise støtte til slike lag med å vise at områder de aktivt bruker og holder i hevd er områder kommunen vurderer å prioritere til landbruksarealer.

Forhold til overordna planverk:

I planstrategi for Frøya kommune 2020 – 2024, så legges det opp til et økt fokus på kommunens landbruk, og en bedre forvaltning av landbruksarealene. En beitebruksplan er derfor ansett å være i tråd med planstrategien.

Prioriterte beitearealer i beitebruksplanen er også brukt til å veilede arbeidet med den nye KPA rulleringen til Frøya.

Ny saldo på den konto som blir belastet:

Det var satt av 200 000kr til prosjektet fra disposisjonsfondet, så langt har ikke landbruksavdelingen sett behov for å benytte seg av disse midlene. Midlene er dermed urørt.

Skal saken på høring til FEB/FUR/Andre råd og utvalg?

FRØYA KOMMUNE

Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester		Møtebok
Møtedato: 08.03.2022	Arkivsaksnr: 22/432	Sak nr: 29/22
Saksbehandler: Kristian Kleveland	Arkivkode: V70	Gradering:

Saken skal behandles i følgende utvalg:		
29/22	Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester	08.03.2022

HOVEDPROSJEKT SITKAGRAN - ETAPPE 1

Forslag til vedtak:

1. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester slutter seg til plan for første etappe i hovedprosjektet for sitkagran.
2. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester benytter seg av grunneiererklæring for avvirkning av sitkagran.
3. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester slutter seg til prosedyrebeskrivelsen ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran.

Vedlegg:

1. Grunneiererklæring avvirkning av sitkagran
2. Plan for 1. etappe i hovedprosjektet for sitkagran
3. Prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran

Saksopplysninger:

Formålet med å fjerne sitkagran på Frøya er å ivareta naturkvalitetene, som i hovedsak er kystlynghei. Kystlynghei er en trua naturtype og et viktig utmarksbeite, og vil på sikt kunne forsvinne som følge av gjengroing. Videre utgjør tett granskog en sikkerhetsrisiko i forhold til brann der hvor sitkaskog står tett inntil boligbebyggelse.

Sitkagran er vurdert på fremmedartslista med SE, svært høy risiko i Norge. Planting av sitkagran er ikke forbudt, men det må i henhold til forskrift om bruk av fremmede treslag søkes til statsforvalteren om tillatelse i hvert tilfelle.

På Frøya er i hovedsak de planta sitkagranene (første generasjon) mest fremtredende. I løpet av noen få tiår, vil arealet av sitkagran mangedobles som følge av frøspredning som har pågått de siste årene. Volumet av småplanter ute i «hauan» er stort. Umiddelbare tiltak er langt mindre ressurskrevende enn om andre generasjon med sitkagran rekker å vokse seg stor.

Sitkagrana på Frøya kan vokse med opptil 4 cm i diameter hvert år. Statens naturoppsyn (SNO) har uttalt at hvis det ikke blir gjennomført tiltak, vil hele Frøya være dekt av sitkagran innen 200 år.

For å ta vare på kystlyngheia er det avgjørende at det fortsatt er et aktivt landbruk som benytter kystlyngheia til beite, samt at den med varierende mellomrom blir utsatt for lyngbrenning. Villsauen

beiter nyskudd av sitkagran på våren, men klarer ikke å drepe planta. Beiting vil derfor kunne holde kystlyngheia i hevd, men ikke hindre at sitkagrana vokser til.

På Frøya er det konstant vind stort sett hele året. Mye av sitkagrana er plantet for å skape le rundt bebyggelse, og har uten tvil skapt lokalmiljø hvor det er mulig å oppholde seg mer utendørs og opparbeide hager med mer varmekjære arter. Grunneiere oppfordres til å plante ny leskog av f.eks. norsk gran eller rogn.

I forbindelse med prosjektet er det også utarbeidet en revidert grunneiererklæring vedrørende avvirkingen av sitkagran og en prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran.

Prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran:

Sitkagran sprer seg enten ved etablering av frøbank eller ved vindspredning. Frøbank er lagring av uspirte levedyktige frø, vanligvis lagret i jord. Frø som lagres i kaldt og tørt klima kan bevare spiredyktigheten i lang tid. Frøya kommune bruker betydelig midler på å bekjempe sitkagran. For å kunne restaurere vegetasjonen etter hogst er det viktig med kunnskap om spredningsrisiko, hvordan jordmasser som kan inneholde frøbank fra sitkagran bør håndteres etter utgraving slik at vi forhindrer ytterligere ufrivillig spredning av sitkagran. Sitkagran er en art med høy økologisk risiko og er på lista over arter det kreves tillatelse for utsetting av.

Etter *forskrift om fremmede organismer §24 fjerde ledd* må det overholdes aktsomhet ved massehåndtering for å forhindre spredning. Ved utgraving av jordmasser som kan være infisert med frøbank fra sitkagran må det utvises forsiktighet ved eventuell gjenbruk eller deponering, selv om sitkagran i området er fjernet. Ved flytting av massene vil det medføre ytterligere spredning av sitkagran. Derfor må jordmassene enten leveres til godkjent mottak eller gjenbrukes i tiltaksområdet (avhengig av hvilket tiltak/prosjekt som gjennomføres).

Vurdering:

For å kunne gjennomføre prosjektet med å fjerne all sitkagran i kommunen, ble det gjennomført et forprosjekt hvor ca. 25% av sitkagrana i kommunen ble fjernet.

For å bygge videre på hva vi lærte under forprosjektet anbefales gjennomføringen av 1. etappen i hovedprosjektet på følgende måte:

- 3 måneder med maskinell drift senhøsten 2022. Greinene til sitkagrana er for seige til hogst på vår/sommer.
- Starter ved Siholmen og går nordover mot Hellesvik (via Uttian) og videre vestover til Valen. Dette er et område med tilstrekkelig volum og som kan gi et godt kunnskapsgrunnlag for seinere hogst.
- Avvirke ca. 5000 m³ med sitkagran. Dette er tilstrekkelig volum for et godt økonomisk grunnlag. Basert på takseringen til Allskog er det ca. 2364 m³ med sitkagran på denne strekningen. Da takseringen er noe mangelfull og det også finnes andre treslag i området må entreprenør også gjennomføre en taksering før igangsettelse.
- Før hogsten starter, er det en forutsetning at det er gjennomført omfattende arbeid med informasjon, inngåelse av grunneierkontrakter og dugnadsinnsats/lokal entreprenør. Derfor anbefales det et møte med alle grendelagene som blir berørt under denne etappen.

Alle potensielt frøbærende trær fjernes:

- Med størst mulig bruk av hogstmaskin - lassbærer /traktor/ tømmerbil – båt
- Noe furu må felles i blandingsskog.

- Trærne må underkvises til brysthøyde for at hogstaggregat skal komme til (lokal entreprenør/hovedentreprenør)
- Manuell kvisting ved svært grove dimensjoner på kvist.
- Kjøreskader vil vurderes opp mot bransjenormer og det som framkommer av standarder for hogstoppdrag. Skader som faller inn under dette vil kommunen være forpliktet til å utbedre.
- Manuell felling når maskin ikke bør brukes av sikkerhetsmessige årsaker
- Manuell felling når maskin ikke kommer frem – etterlates ukvistet.
- Rydding av kvist begrenses så mye som mulig (vil råtne). Flising og brenning vurderes der dette er mulig. Hogstavfall kjøres sammen i hauger.
Løsvolumet av kvist antas langt høyere enn volumet av tømmer
Langt dyrere å håndtere enn tømmer – kvisten har lav eller ingen verdi

Grunneiererklæring:

For mer utfyllende prinsipper i erklæringsdokumentet, les: Grunneiererklæring avvirking av sitkagran.

- Skogeier/grunneier godtgjøres ikke tømmerverdi eller belastes driftskostnader, nulloppgjør.
- Frøya kommune skal følge de kjøretrasèer som grunneier anviser slik det er avmerket på kart. Disse kjøretrasèer kan også benyttes til inn- og uttransport i forbindelse med Siktgranhogst på naboeiendommer hvor annen adkomst er utfordrende.
- Hogstavfall tillates samlet og lagt i hauger på eiendommen.
- Høgde på stubber skal ikke overstige 50 cm over høyeste rotbein (dette fordi hogstaggregatet på hogstmaskina ikke tillater lavere stubber)
- I hager og på plenareal vil hogstavfall flises i hauger.
- Avvirkningskontrakt inngås mellom entreprenør og Frøya kommune. Frøya kommune godtgjøres tømmerverdi og belastes avvirkningskostnader.
- Entreprenør tar ansvar for operativ gjennomføring og kommunikasjon med grunneier, med bistand fra kommunen på overordnet prosjektledelse.

Prosedyrebeskrivelse av behandling av jordmasser infisert av sitkagranfrø:

Prosedyren for behandling av jordmasser infisert av sitkagranfrø er som følger:

- Finn ut om det har vært eller er sitkagran på eller i nærheten av tiltaksområdet.
- Avtal levering av jordmasser til godkjent mottak før igangsettelse av tiltak (ReMidt og Meldal miljøanlegg).
- Massene kan midlertidig lagres i containere fram til de blir transportert til godkjent mottak.
- Gjennomfør tiltaket og se til at alle jordmasser blir levert til mottak, under transport må jordmassene tildekkes for å forhindre spredning av sitkagranfrø under transporten.

Plan for rutevalg i etappene:

Etappe 1 starter ved Siholmen og fortsetter nordover til Hellesvik (via Uttian) og deretter vestover til Valen. Dersom det er mulig tas også strekningen Svellingen - Dyrøya i denne etappen.

Etappe 2 starter ved Valen og fortsetter ut til Titran – Fillingsneset – Flatval. Det er en betydelig mindre mengde sitkagran på vestsiden av fast-Frøya, basert på Allskog sin taksering er det kun 1743 m³ med sitkagran på hele denne strekningen.

Etappe 3 tar det som gjenstår av hogstarbeider. Det vil i hovedsak være i Øyrekka og på strekningen Svellingen til Dyrøya dersom dette området ikke allerede er blitt tatt i etappe 1.

Ovennevnte etapper kan bli endret noe som følge av det tilbudet som kommunen aksepterer etter gjennomført konkurranse, men hovedprinsippet skal i utgangspunktet følges.

Konkurransautlysning:

Det gjenstår å gjøre en vurdering på om utlysningen av prosjektet skal gjøres for hogsten på Frøya i sin helhet eller om det skal utlyses etappevis.

Forhold til overordna planverk:

Det finnes reguleringsplaner langs strekningen hvor det bes om å ta vare på naturmangfoldet. Disse må endres før igangsettelse av hogsten.

Økonomiske konsekvenser:

Per 01.01.2022 er saldo på prosjektet: *510371: Bekjempelse av sitkagran* kr. 5.770.363,27.

Første etappe skal tilpasses disponibel ramme.

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Maria Strøm
Arkivsaksnr.: 21/716

Arkiv: V17

Saken skal behandles i følgende utvalg:
--

Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester Kommunestyret Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester

BEITEBRUKSPLAN

Forslag til vedtak:

::: Sett inn vedtak/forslag til vedtak under denne linja ↓

1. Frøya kommune vedtar å sende ut planen til høring.
2. Frøya kommune tar i mot innspill og bearbeider planen deretter før planen blir endelig vedtatt i neste HOAT.

::: Sett inn vedtak/forslag til vedtak over denne linja ↑

... Sett inn vedlegg, saksopplysninger og vurdering under denne linja ↓

Vedlegg:

- Beitebruksplan, førsteutkast

Saksopplysninger:

Landbruket i Frøya kommune er, og har vært kombinasjonsbruk. I 2021 ble det registrert 48 jordbruksbedrifter i kommunen. Majoriteten av jordbrukerne har sauehold, og det ble registrert 4.078 sauer som var ett år eller eldre på Frøya i 2021. Sauene går på utmarksareal for beite gjennom hele året, både på Fast-Frøya og ute i skjærgården. Frøya har fortsatt noen bruk som driver med melk- og kjøttproduksjon. Det ble registrert 176 kyr totalt i 2021, som er en kraftig nedgang fra 2020 med 210 kyr.

Landbruksnæringen i Frøya kommune har ofte blitt oversett grunnet de store verdiene som skapes i havbruket. Likevel gjør de en uvurderlig innsats for Frøya, først og fremst ved å vedlikeholde kulturlandskapet og bidra i kampen mot gjengroing av kommunen. Videre bidrar de også til den nasjonale selvforsyningen av mat og råvarer, som igjen har fått et økt fokus etter mange år med nedbygging og nedprioritering av det norske landbruket. Det er derfor viktig å ta vare på de landbruksressursene vi har i form av dyrka- og dyrkbar mark, slik at grunnlaget for videre drift ikke går tapt.

En beitebruksplan skal vise hvilke beiteområder som er viktige for landbruket på Frøya. Den skal være med på å bevare utmarka spesielt da jordloven kun beskytter innmarka, samt at den skal være med på å beskytte landbruket og landbruksinteressen i reguleringsaker, og gjøre det enklere å se mulighetene for utbygging som ikke vil koste landbruket for mye. Beitebruksplanen skal brukes i arbeidet med nye reguleringsområder og planarbeid som

beitenæringens innspill. Områder avsatt til viktige beiteområder skal så langt det lar seg gjøre kunn benyttes til landbruksformål.

Viktige prioriteringer i planen finnes listet under:

- Beiteareal, viktige beiteareal
- Bevaring av viktige arter: Kystlynghei
- Avdekke konfliktområder og redusere disse

Vurdering:

Det er fortsatt en del koregering som må til i planen.

Det er blant annet viktig å få planen ut på høring for å se hvordan folket i Frøya reagerer på områdene som er avsatt som prioriterte beitearealer. Så langt er de prioriterte områdene tatt fra møte med de som driver landbruk på Frøya, innspill kommet inn på e-post og registreringer gjort av NIBIO. Det er prøvd å hensynstta industri, utbygging og arealene best tilpasset for å drive landbruk på.

Frøya kommune har fått flere aktører innen landbruk som er interesert i å ettablere beitelag, og det har allerede etablert seg to lag så langt. Disse beitelagene er nyoppretted og trenger tid til å organisere seg og få orden på hvilke arealer de skal bruke. Disse arelene sammen med arealene som det nye lyngbrennelaget vil prioritere må inn i en revidering av beitebruksplanen. Det vurderer derfor at beitebruksplanen bør revideres i 2024 og ikke senere enn 2026 for å få inn områdene til disse lagene som viktige beiteområder. Det er viktig å vise støtte til slike lag med å vise at områder de aktivt bruker og holder i hevd er områder kommunen vurderer å prioritere til landbruksarealer.

Forhold til overordna planverk:

I planstrategi for Frøya kommune 2020 – 2024, så legges det opp til et økt fokus på kommunens landbruk, og en bedre forvaltning av landbruksarealene. En beitebruksplan er derfor ansett å være i tråd med planstrategien.

Prioriterte beitearealer i beitebruksplanen er også brukt til å veilede arbeidet med den nye KPA rulleringen til Frøya.

Ny saldo på den konto som blir belastet:

Det var satt av 200 000kr til prosjektet fra disposisjonsfondet, så langt har ikke landbruksavdelingen sett behov for å benytte seg av disse midlene. Midlene er dermed urørt.

Skal saken på høring til FEB/FUR/Andre råd og utvalg?

[... Sett inn vedlegg, saksopplysninger og vurdering over denne linja ↑](#)

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Kristian Kleveland
Arkivsaksnr.: 22/432

Arkiv: V70

Saken skal behandles i følgende utvalg:

Hovedutvalg for allmenne- og tekniske tjenester

HOVEDPROSJEKT SITKAGRAN – ETAPPE 1

Forslag til vedtak:

- 1. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester slutter seg til plan for første etappe i hovedprosjektet for sitkagran.**
- 2. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester benytter seg av grunneiererklæring for avvirking av sitkagran.**
- 3. Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester slutter seg til prosedyrebeskrivelsen ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran.**

Vedlegg:

1. Grunneiererklæring avvirking av sitkagran
2. Plan for 1.etappe i hovedprosjektet for sitkagran
3. Prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran

Saksopplysninger:

Formålet med å fjerne sitkagran på Frøya er å ivareta naturkvalitetene, som i hovedsak er kystlynghei. Kystlynghei er en trua naturtype og et viktig utmarksbeite, og vil på sikt kunne forsvinne som følge av gjengroing. Videre utgjør tett granskog en sikkerhetsrisiko i forhold til brann der hvor sitkaskog står tett inntil boligbebyggelse.

Sitkagran er vurdert på fremmedartslista med SE, svært høy risiko i Norge. Planting av sitkagran er ikke forbudt, men det må i henhold til forskrift om bruk av fremmede treslag søkes til statsforvalteren om tillatelse i hvert tilfelle.

På Frøya er i hovedsak de planta sitkagranene (første generasjon) mest fremtredende. I løpet av noen få tiår, vil arealet av sitkagran mangedobles som følge av frøspredning som har pågått de siste årene. Volumet av småplanter ute i «hauan» er stort. Umiddelbare tiltak er langt mindre ressurskrevende enn om andre generasjon med sitkagran rekker å vokse seg stor.

Sitkagrana på Frøya kan vokse med opptil 4 cm i diameter hvert år. Statens naturoppsyn (SNO) har uttalt at hvis det ikke blir gjennomført tiltak, vil hele Frøya være dekt av sitkagran innen 200 år.

For å ta vare på kystlyngheia er det avgjørende at det fortsatt er et aktivt landbruk som benytter kystlyngheia til beite, samt at den med varierende mellomrom blir utsatt for lyngbrenning. Villsauen beiter nyskudd av sitkagran på våren, men klarer ikke å drepe planta. Beiting vil derfor kunne holde kystlyngheia i hevd, men ikke hindre at sitkagrana vokser til.

På Frøya er det konstant vind stort sett hele året. Mye av sitkagrana er plantet for å skape le rundt bebyggelse, og har uten tvil skapt lokalmiljø hvor det er mulig å oppholde seg mer utendørs og

opparbeide hager med mer varmekjære arter. Grunneiere oppfordres til å plante ny leskog av f.eks. norsk gran eller rogn.

I forbindelse med prosjektet er det også utarbeidet en revidert grunneiererklæring vedrørende avvirkingen av sitkagran og en prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran.

Prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran:

Sitkagran sprer seg enten ved etablering av frøbank eller ved vindspredning. Frøbank er lagring av uspirte levedyktige frø, vanligvis lagret i jord. Frø som lagres i kaldt og tørt klima kan bevare spiredyktigheten i lang tid. Frøya kommune bruker betydelig midler på å bekjempe sitkagran. For å kunne restaurere vegetasjonen etter hogst er det viktig med kunnskap om spredningsrisiko, hvordan jordmasser som kan inneholde frøbank fra sitkagran bør håndteres etter utgraving slik at vi forhindrer ytterligere ufrivillig spredning av sitkagran. Sitkagran er en art med høy økologisk risiko og er på lista over arter det kreves tillatelse for utsetting av.

Etter *forskrift om fremmede organismer §24 fjerde ledd* må det overholdes aktsomhet ved massehåndtering for å forhindre spredning. Ved utgraving av jordmasser som kan være infisert med frøbank fra sitkagran må det utvises forsiktighet ved eventuell gjenbruk eller deponering, selv om sitkagran i området er fjernet. Ved flytting av massene vil det medføre ytterligere spredning av sitkagran. Derfor må jordmassene enten leveres til godkjent mottak eller gjenbrukes i tiltaksområdet (avhengig av hvilket tiltak/prosjekt som gjennomføres).

Vurdering:

For å kunne gjennomføre prosjektet med å fjerne all sitkagran i kommunen, ble det gjennomført et forprosjekt hvor ca. 25% av sitkagrana i kommunen ble fjernet.

For å bygge videre på hva vi lærte under forprosjektet anbefales gjennomføringen av 1. etappen i hovedprosjektet på følgende måte:

- 3 måneder med maskinell drift senhøsten 2022. Greinene til sitkagrana er for seige til hogst på vår/sommer.
- Starter ved Siholmen og går nordover mot Hellesvik (via Uttian) og videre vestover til Valen. Dette er et område med tilstrekkelig volum og som kan gi et godt kunnskapsgrunnlag for seinere hogst.
- Avvirke ca. 5000 m³ med sitkagran. Dette er tilstrekkelig volum for et godt økonomisk grunnlag. Basert på takseringen til Allskog er det ca. 2364 m³ med sitkagran på denne strekningen. Da takseringen er noe mangelfull og det også finnes andre treslag i området må entreprenør også gjennomføre en taksering før igangsettelse.
- Før hogsten starter, er det en forutsetning at det er gjennomført omfattende arbeid med informasjon, inngåelse av grunneierkontrakter og dugnadsinnsats/lokal entreprenør. Derfor anbefales det et møte med alle grendelagene som blir berørt under denne etappen.

Alle potensielt frøbærende trær fjernes:

- Med størst mulig bruk av hogstmaskin - lassbærer /traktor/ tømmerbil – båt
- Noe furu må felles i blandingsskog.
- Trærne må underkvistes til brysthøyde for at hogstaggregat skal komme til (lokal entreprenør/hovedentreprenør)
- Manuell kvisting ved svært grove dimensjoner på kvist.
- Kjøreskader vil vurderes opp mot bransjenormer og det som framkommer av standarder for hogstoppdrag. Skader som faller inn under dette vil kommunen være forpliktet til å utbedre.
- Manuell felling når maskin ikke bør brukes av sikkerhetsmessige årsaker
- Manuell felling når maskin ikke kommer frem – etterlates ukvistet.

- Rydding av kvist begrenses så mye som mulig (vil råtne). Flising og brenning vurderes der dette er mulig. Hogstavfall kjøres sammen i hauger.
Løsvolumet av kvist antas langt høyere enn volumet av tømmer
Langt dyrere å håndtere enn tømmer – kvisten har lav eller ingen verdi

Grunneiererklæring:

For mer utfyllende prinsipper i erklæringsdokumentet, les: Grunneiererklæring avvirkning av sitkagran.

- Skogeier/grunneier godtgjøres ikke tømmerverdi eller belastes driftskostnader, nulloppgjør.
- Frøya kommune skal følge de kjøretrasèer som grunneier anviser slik det er avmerket på kart. Disse kjøretrasèer kan også benyttes til inn- og uttransport i forbindelse med Siktagranhogst på naboeiendommer hvor annen adkomst er utfordrende.
- Hogstavfall tillates samlet og lagt i hauger på eiendommen.
- Høgde på stubber skal ikke overstige 50 cm over høyeste rotbein (dette fordi hogstaggregatet på hogstmaskina ikke tillater lavere stubber)
- I hager og på plenareal vil hogstavfall flises i hauger.
- Avvirkningskontrakt inngås mellom entreprenør og Frøya kommune. Frøya kommune godtgjøres tømmerverdi og belastes avvirkningskostnader.
- Entreprenør tar ansvar for operativ gjennomføring og kommunikasjon med grunneier, med bistand fra kommunen på overordnet prosjektledelse.

Prosedyrebeskrivelse av behandling av jordmasser infisert av sitkagranfrø:

Prosedyren for behandling av jordmasser infisert av sitkagranfrø er som følger:

- Finn ut om det har vært eller er sitkagran på eller i nærheten av tiltaksområdet.
- Avtal levering av jordmasser til godkjent mottak før igangsettelse av tiltak (ReMidt og Meldal miljøanlegg).
- Massene kan midlertidig lagres i containere fram til de blir transportert til godkjent mottak.
- Gjennomfør tiltaket og se til at alle jordmasser blir levert til mottak, under transport må jordmassene tildekkes for å forhindre spredning av sitkagranfrø under transporten.

Plan for rutevalg i etappene:

Etappe 1 starter ved Siholmen og fortsetter nordover til Hellesvik (via Uttian) og deretter vestover til Valen. Dersom det er mulig tas også strekningen Svellingen - Dyrøya i denne etappen.

Etappe 2 starter ved Valen og fortsetter ut til Titran – Fillingsneset – Flatval. Det er en betydelig mindre mengde sitkagran på vestsiden av fast-Frøya, basert på Allskog sin taksering er det kun 1743 m³ med sitkagran på hele denne strekningen.

Etappe 3 tar det som gjenstår av hogstarbeider. Det vil i hovedsak være i Øyrekka og på strekningen Svellingen til Dyrøya dersom dette området ikke allerede er blitt tatt i etappe 1.

Ovennevnte etapper kan bli endret noe som følge av det tilbudet som kommunen aksepterer etter gjennomført konkurranse, men hovedprinsippet skal i utgangspunktet følges.

Konkurranseutlysning:

Det gjenstår å gjøre en vurdering på om utlysningen av prosjektet skal gjøres for hogsten på Frøya i sin helhet eller om det skal utlyses etappevis.

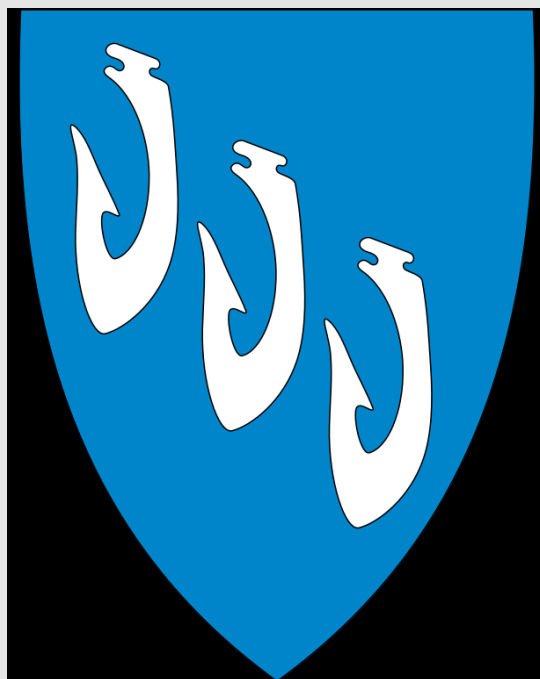
Forhold til overordna planverk:

Det finnes reguleringsplaner langs strekningen hvor det bes om å ta vare på naturmangfoldet. Disse må endres før igangsettelse av hogsten.

Økonomiske konsekvenser:

Per 01.01.2022 er saldo på prosjektet: 510371: *Bekjempelse av sitkagran* kr. 5.770.363,27.
Første etappe skal tilpasses disponibel ramme.

GRUNNEIERERKLÆRING

Vedrørende avvikning av sitkagran

Frøya kommune 2022

ERKLÆRING

1. Frøya kommune - org.nr. 964 982 597 har på eiendommen i forbindelse med Siktagran-prosjekt rett til i år 2022 og 2023 å avvirke

All sitkagran, uansett størrelse/ dimensjon

Herunder også annen skog/ treslag som vil være nødvendig for å få avvirket sitkagran, i tillegg til hybridarter eller andre uønskede treslag.

Hogst vil foregå som en blanding av manuelt og maskinelt arbeid, men vil i all hovedsak foregå med hogstmaskin. Uttransport av virke vil skje med lassbærer eller traktor og henger.

2. I forbindelse med hogsten har Frøya kommunen rett til nødvendig adkomst og arbeidstrase for å få gjennomført avvirkningen og rett til midlertidig lagring av trevirke på eiendommen.

Frøya kommune skal følge de kjøretrasèer som grunneier anviser slik det er avmerket på vedlagte kart. Disse kjøretrasèer kan også benyttes til inn- og uttransport i forbindelse med Siktagranhogst på naboeiendommer hvor annen adkomst er utfordrende.

Eiendommens infrastruktur og mulige midlertidige lagringsplasser er avmerket på samme kart. Dersom det ligger infrastruktur i grunnen eller drenering i de anviste kjøretrasèer som kan bli skadelidende ved gjennomføringen må Frøya kommune gjøres spesielt oppmerksom på dette ved avmerking i kart. Dersom grunneier ikke har foretatt slik avmerking vil ikke Frøya kommune være ansvarlig for evt. skader i grunnen som blir påført i forbindelse med transporten.

Som grunneier er jeg/vi selv ansvarlig for å ta ned gjerder som er festet i trærne, åpne gjerder, og sikre husdyr som er på beite for å tilrettelegge adkomst. Etter avsluttet hogst er det grunneiers ansvar å sette i stand gjerder og sette husdyr tilbake på beite.

Innenfor de avmerkede trasèer vil jeg som grunneier avstå fra å kreve utbedringer/kompensasjon o.l. knyttet til evt. skader motorisert ferdsel vil medføre som f.eks. hjul-/beltespor og komprimering av jord.

Utenfor de avmerkede trasèer i kart forutsettes det følgende behandling av kjøreskader: Kjøreskader vil vurderes opp mot bransjenormer og det som framkommer av standarder for hogstoppdrag. Skader som faller inn under dette vil kommunen være forpliktet til å utbedre.

Det forutsettes at hogsten gjennomføres i vinterhalvåret, da dette er utenfor hekkesesong for de fleste arter og hvor det normalt er størst sjanse for å kunne trafikkere på frossen mark. Ved avsluttet hogst forplikter **grunneier** seg til å holde ettervekst nede og ikke spre nye frø.

- 3 Det forutsettes at hogst utføres mest mulig skånsomt for miljøet. På innmark skal kjøring på matjord gjøres så skånsomt det lar seg gjøre. I utmark vil det søkes å opprettholde den naturlige vegetasjonen, og ikke foreta tilsåing.

Hogstavfall defineres som alt virke og greiner som ikke er omsetningsbart som skurtømmer eller massevirke. Hogstavfall tillates samlet og legges i hauger på eiendommen.

I all skogbestand hvor det er avvirket skog kjøres hogstavfall sammen i hauger. Skogbestand defineres i denne sammenheng til grupper av trær med omsetningsbart virke.

Hauger av hogstavfall kan være inntil ca. bredde X lengde X høyde (10m x10 m x 4m). Antall hauger vil variere med størrelse på skogbestanden.

Hauger skal plasseres innenfor det enkelte hogstfelt/ bestand, og slik at de er minst synlig og til minst mulig sjenanse for omgivelsene forøvrig. Alternative plasseringen av slike hauger er avmerket på vedlagte kart.

Hogstavfall skal samles i hele skogbestanden, men avgrenses til det som normalt kan plukkes maskinelt uten ekstra manuell innsats. Stubber med spjær skal renskjæres. Høyde på stubber skal normalt ikke overstige 50 cm over høyeste rotbein. Spjær og kapp anses som hogstavfall og samles i hauger.

I hager og på plenareal vil hogstavfall flises i hauger, som plasseres på den enkelte eiendom slik det er avmerket i vedlagte kart.

Før arbeidet igangsettes går partene over teigen hvor det skal hogges. Kommunen kan benytte sin engasjerte entreprenør til dette.

Overvann etter avsluttet hogst: Sitkagran vokser raskt og tar opp mye vann i stammen under vekstsesongen. Når sitkagran og hele sitkabestand hogges vil dette medføre at dette opptaket i stammen ikke lenger vil være til stede i området. Som grunneier er jeg/vi klar over at dette kan medføre en økning av overflatevann på terreng og anstår fra å holde kommunen ansvarlig for slike forhold, hvis det ikke særskilt kan påvises at kjøring med skogsmaskiner har medført endrede vannveier eller ødelagt eksisterende bekkeløp etc.

4. Tømmer som avvirket tilfaller kommunen, som bidrag til å dekke andel av driftskostnadene ved hogsten. Dette innebærer at grunneier får avvirket sitkagran (og annen nødvendig skog i denne sammenheng) vederlagsfritt. Retten til å foreta hogst som beskrevet gis kommunen vederlagsfritt.

Erklæringen utstedes i to eksemplarer, ett grunneier og ett til kommunen.

Erklæringen gjelder følgende eiendom(mer):

Matrikelnummer gnr....., bnr..... i Frøya kommune

GRUNNEIER

.....den.....

Frøy Væring
Underskrift

xxxxxx xxxxx
Fødsel-/personnr

HOVEDPROSJEKT SITKAGRAN

1. etappe i hovedprosjektet for sitkagran, Siholmen – Hellesvik - Valen
2022/2023

FRØYA KOMMUNE

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Generelt om sitkagran	3
1.2 Problemstilling	4
2 Diskusjon av viktige problemstillinger.....	4
2.1 Dispensasjoner	4
2.2 Co2 regnskap.....	5
2.3 Leplanting.....	5
2.3 Informasjonsarbeid.....	5
2.4 Dugnad og stimuleringsmidler	6
2.5 Myndighet	6
2.6 Kartlegging.....	7
2.7 Nasjonal pilot	7
3 Bakgrunn og status	8
4 Prosjekt mål for 1. etappe i hovedprosjektet	10
4.1 Hovedmål	10
4.2 Delmål	10
5 Forutsetninger for etappe 1 i hovedprosjekt for fjerning av sitkagran på Frøya	11
5.1 Forslag til roller og prinsipper i kontrakt	12
5.2 Prosjektorganisering.....	12
5.3 Infrastruktur.....	13
5.4 Skade	13
5.5 Spesielle hensyn	14
5.6 Sikkerhet.....	14
6 Økonomi	14
7 Evaluering.....	15
8 Plan for rutevalg i hogstarbeidet.....	15

1 Innledning

Formålet med å fjerne sitkagran på Frøya er å ivareta naturkvalitetene, som i hovedsak er kystlynghei. Kystlynghei er en trua naturtype og et viktig utmarksbeite, og vil på sikt kunne forsvinne som følge av gjengroing. Videre utgjør tett granskog en sikkerhetsrisiko i forhold til brann der hvor sitkaskog står tett inntil boligbebyggelse.

Sitkagran er vurdert på fremmedartslista med SE svært høy risiko i Norge. Planting av sitkagran er ikke forbudt, men det må i henhold til forskrift om bruk av fremmede treslag søkes til statsforvalteren om tillatelse i hvert tilfelle.

På Frøya er i hovedsak de planta sitkagranene (første generasjon) mest fremtredende. I løpet av noen få tiår, vil arealet av sitkagran mangedobles som følge av frøspredning som har pågått de siste årene. Volumet av småplanter ute i «hauan» er stort. Umiddelbare tiltak er langt mindre ressurskrevende enn om andre generasjon med sitkagran rekker å vokse seg stor.

Sitkagrana på Frøya kan vokse med opptil 4 cm i diameter hvert år. Statens naturoppsyn (SNO) har uttalt at hvis det ikke blir gjennomført tiltak, vil hele Frøya være dekt av sitkagran innen 200 år.

For å ta vare på kystlyngheia er det avgjørende at det fortsatt er et aktivt landbruk som benytter kystlyngheia til beite, samt at den med varierende mellomrom blir utsatt for lyngbrenning. Villsauen beiter nyskudd av sitkagran på våren, men klarer ikke å drepe planta. Beiting vil derfor kunne holde kystlyngheia i hevd, men ikke hindre at sitkagrana vokser til.

1.1 Generelt om sitkagran

Sitkagran er en viktig råvare på verdensbasis for alle typer skogsindustri. Den er svært robust, har høy vekst, og derav ønskelig for skogbruket. Ei sitkagran vokser i flere hundre år, og kan bli 70m høy og 5m diameter i rot. I Norge er den høyeste målt til 40 m. Den høyeste sitkagrana på Frøya er målt til 18 m, og det kan dermed forventes at den blir dobbelt så høy i de neste 40 årene. Det er påregnelig å tro at vinden vil felle en del trær. På Frøya er den registrert med 2 cm årringeavstand, som da sier at diameteren kan vokse med 4 cm i året.

Den raske spredningen, og at den fortrenger andre arter har ført til at sitkagrana er lite populær. I Norge så er den så langt ikke benyttet av sagbruk.

Sitkagrana er svært krevende for maskinell avvirkning når skogen ikke er stelt. Treet får grove greiner, som er svært seige og som vokser helt ned til bakken. Grensen for hva som er mulig med maskinell felling er trær opp til 70 cm diameter.

På Frøya er trærne plantet som leplanting, så plantene er plassert i mindre bestand, ikke drevet som skog, har vanskelig adkomst og i områder hvor den sprer seg fort. Sitkagrana spirer lett i den eksponerte jorda og kystlyngheien her på Frøya.

1.2 Problemstilling

Problemet i dag er den feilvurderingen som ble gjort da sitkagrana ble plantet på Frøya. Utfordringene er å gi kystlyngheien muligheten til å bestå. Et viktig tiltak er å fjerne sitkagrana, samtidig som kulturlandskapet får skjøtsel ved beiting og systematisk brenning. I ettertid må småplanter som raskt vokser opp bekjempes. Utfordringen er stor og behovet for en prosjektplan for å konkretisere utfordringer og muligheter er tydelig.

Mange grunneiere ser på det som praktisk og økonomisk utfordrende å fjerne sitkagrana, nærmest som uoverkommelig.

2 Diskusjon av viktige problemstillinger

2.1 Dispensasjoner

Enkelte reguleringsplaner i Frøya kommune har områder avsatt til klimavern, hvor beplantning inngår som en del av bestemmelsen eller formålet. I klimavernsonene vil det blant annet ikke være tillatt å fjerne trær. Her må det søkes om ordinær dispensasjon eller foreta en reguleringsendring for å få tillatelse til å fjerne for eksempel sitkagran. Kommunen eller tiltakshaver kan derfor endre planen(e) gjennom dispensasjon eller reguleringsendring, slik at sitkagran kan fjernes, men at det for eksempel kan erstattes av andre treslag. Slike reguleringsendringer ble gjort i alle planer med klimavernsoner i området som ble berørt av forprosjektet (Flatval-Sistranda).

2.2 Co2 regnskap

Siden sitkagran vokser så raskt i kyststrøk, binder den også mer karbon enn vanlig gran, og er lovprist som klimaskog. Et dekar med sitkagran på god mark (høy bonitet) vil binde ca. 1,36 tonn CO₂ i året. Dette er om lag 10 ganger mer CO₂ binding sammenlignet med for eksempel et dekar med bjørk.

Sitkagran er et tre som ikke opprinnelig vokser i Norge men som kommer fra Nord-Amerika og som er plantet ut, særlig langs kysten som le mot vær og vind. Sitkagran vokser svært raskt og har en stor spredningsevne. I Trøndelag sprer sitkagrana seg voldsomt langs kysten, noe erfaringer fra Åfjord og andre steder i Trøndelag viser. Sitkagrana kommer dessuten opp i svært tette bestander i motsetning til vanlig norsk furu som også er en art som gjør at kystlynghei og det åpne kystlandskapet kan gro igjen på sikt.

Det vurderes derfor som viktig å ta vare på landskap og naturmangfold framfor CO₂ binding.

Bruk av sitkagrana til smelteverkene reduserer behovet for kull. CO₂ er reduksjonsmiddel i prosessen.

2.3 Leplanting

På Frøya er det konstant vind stort sett hele året. Mye av sitkagrana er plantet for å skape le rundt bebyggelse, og har uten tvil skapt lokalmiljø hvor det er mulig å oppholde seg mer utendørs og opparbeide hager med mer varmekjære arter. Et åpent kystlandskap har fått en større variasjon i terrenget hvor det er områder med tredekt mark. Signaler under saksforberedelser er at mange også ønsker å beholde disse kvalitetene som sitkagrana gir. Er det et sterkt ønske om å beholde sitkagran som leplante, kan man kappe av toppene, men da må dette gjentas for hvert 5 år, siden nye topper (med kongler) vokser opp. Dette vil ikke være aktuelt i prosjektet, men at prosjektet kan vurdere å tilby grunneiere leplanter med alternativt treslag, for eksempel norsk gran eller rogn. Dette må bygge på en grundig analyse av rett treslag.

2.3 Informasjonsarbeid

En forutsetning for å lykkes i prosjektet er at innbyggere og grunneiere stiller seg positivt til prosjektet. Dette vil kreve et omfattende informasjonsarbeid rettet mot innbyggere og

grunneiere. Det må skapes en begeistring og entusiasme som gjør at innbyggere vil delta på dugnadsarbeid.

Informasjon må gjøres på flere plattformer, både skriftlig brosjyrer, via nett, media og folkemøter/informasjonsmøter.

2.4 Dugnad og stimuleringsmidler

Hvordan klare å skaffe tilstrekkelig dugnadsinnsats? Det er nødvendig å skape et stort engasjement for prosjektet. Grendalagene må få en vesentlig rolle med å skape entusiasme, motivasjon og delta i arbeidet med å få på plass grunneiererklæringer og i tillegg bidra til etterplukk av nyskudd etter at hogsten er gjennomført. Eventuell klargjøring for maskinell hogst (kvisting i brysthøyde) bør overlates til profesjonelle aktører, enten som egen utlysning eller som del av totalentreprisen.

Kommunen får jevnlig henvendelser på at det må gjøres noe med sitkagrana i kommunen. Det er flere pågående prosjekter i kommunen for å fjerne sitkagrana. Det vurderes som nødvendig med et større prosjekt for å få dette gjennomført.

Forprosjektet avsatte kr 300 000,- til stimuleringsmidler til grendalagene og det bør avsettes et tilsvarende beløp pr etappe i hovedprosjektet. Det bør videre lages retningslinjer for hvordan midlene skal fordeles. Erfaring tilsier at dugnadsånden er noe fallende, så økonomiske insentiver ansees som nødvendig.

Det må etableres et grundig informasjonsmaterieell og avholdes møter med grunneiere og grendalag. Det må skapes en aksept og forståelse for hvorfor man ønsker å fjerne all sitkagran i kommunen.

Samtidig erfarer forprosjektet at hogsten ikke kan baseres på frivillig innsats eller dugnad. Det vurderes som at forprosjektet nå også har vært med på å skape en forventning om at kommunen tar et større ansvar for å fjerne sitkagrana.

2.5 Myndighet

Eiendommene på Frøya er relativt små, og har ofte flere/mange eiere.

I en kommune er det sannsynlig å tro at det er ulikt syn på verdier knyttet til kulturlandskapet og kystlynghei, og alle ser nok ikke endringene sitkagrana medfører som et problem. Likevel har tilbakemeldinger virket som å være at svært mange er opptatt av og ønsker at noe blir gjort for å reversere gjengroing og å ta vare på det åpne kystlandskapet.

Frøya kommune har ikke myndighet til å pålegge grunneiere å fjerne sitkagran på sin eiendom.

Statsforvalteren har etter § 21 i lov om forvaltning av naturens mangfold myndighet til å gå inn på andres eiendom for å fjerne fremmede arter.

Miljødirektoratet og Statsforvalteren har i utgangspunktet ikke anledning til å delegere videre sin myndighet til kommunen uten særskilt hjemmel. Miljødirektoratet kan ikke se at det per i dag foreligger noen hjemmel som åpner for ei slik delegering. Eventuelle beslutninger om uttak av sitkagran der grunneier ikke samtykker til fjerninga må derfor fattes av Statsforvalteren. Statsforvalteren kan imidlertid få hjelp av kommunen til å iverksette beslutninga, det vil si å foreta selve fjerninga.

2.6 Kartlegging

Forprosjektet med å fjerne sitkagrana i Frøya kommune ble dokumentert med en evaluering. Det er flere før-og-etter forhold som er interessante å få belyst utover de som ble belyst i forprosjektet. Hvordan vil dette påvirke naturmangfold, botanikk og fauna, samt lokale klimaforhold? Det er pågående samtaler med universitetsmiljøet for å vurdere mulighetene til å få studenter til å gjennomføre sin masteroppgave på et eller flere av temaene.

2.7 Nasjonal pilot

Prosjektet med å fjerne sitkagrana i Frøya kommune har allerede skapt oppsikt. Det må sies å være et pilotprosjekt å ville gjennomføre dette. Kommunen kan ved rett vinkling og omtale kunne bruke dette til noe positivt i omtalen av kommunen. Lykkes prosjektet vil dette være stort for kystkommunen.

Frøya har et politisk engasjement for å få fjernet sitkagran, og fire partier gikk på valg med å fjerne sitkagrana i sitt partiprogram, lokal media har produsert flere artikler og Folkeuniversitetet har gjennomført allmøte om sitkagrana. I ettertid har det kommet

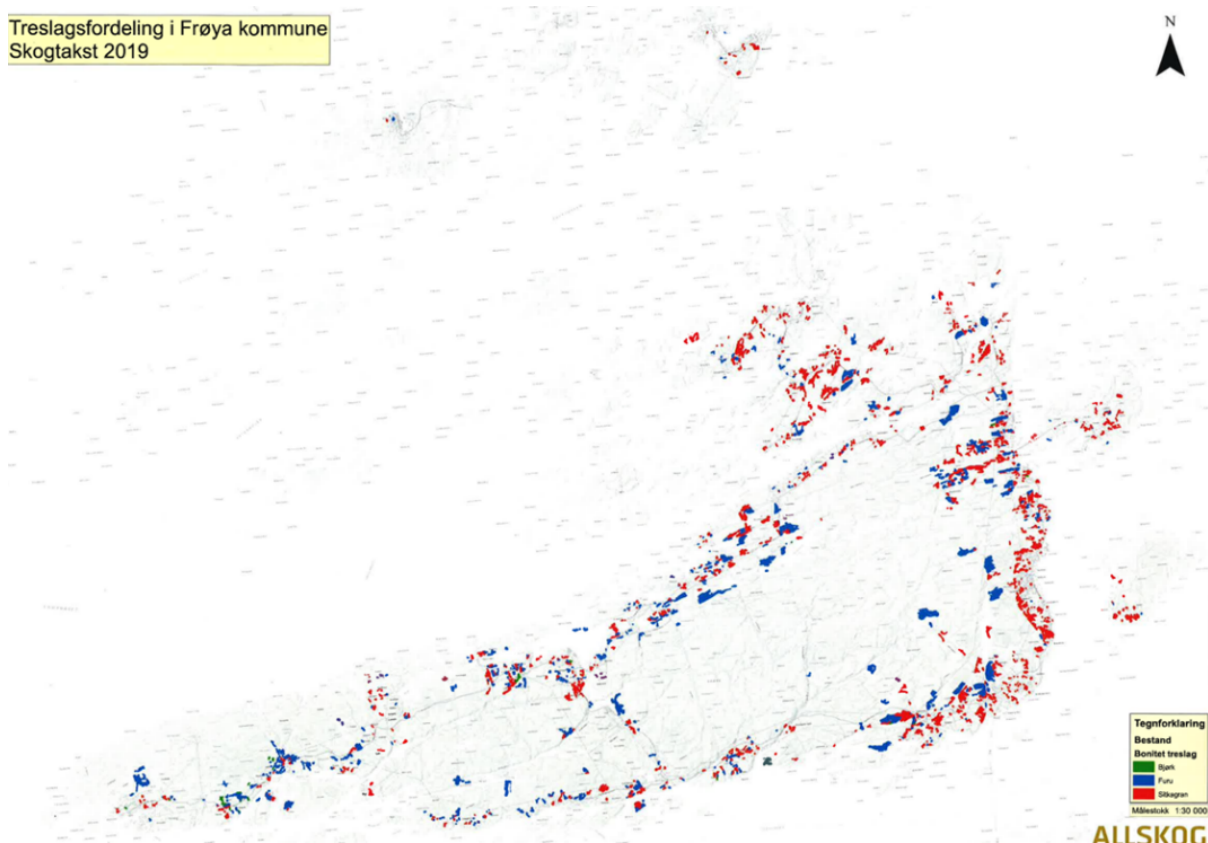
tilbakemeldinger om at enkelte ser på muligheten for å etablere egen bedrift for å gjennomføre hogst av sitkagran og vedproduksjon. Prosjektet må derfor se på muligheten for samarbeid med lokale entreprenører for utnyttelse av kvist, kvisting og deltakelse i prosjektet.

3 Bakgrunn og status

Allskog har høsten 2019 på oppdrag fra Frøya kommune gjennomført en enkel skogtakst/kartlegging som viser utbredelse av sitkagran på Frøya. Registrering av nye bestandsdata i 2D og høydedata fra lasertakst er benyttet som takstmetode. I tillegg er det foretatt befaringer i felt.

Ressursoversikten viser:

- 1899 bestand av sitkaskog
- Totalt 17 000 m³ skog (sitka, furu og lauv)
- Herav 9300 m³ sitka (30 000 – 40 000 tre)
- Typisk sitkagran er ca. 40 år gammelt, 12-15m høy, 25-40 cm diameter, men også mot 70-80 cm
- Taksten er konservativ;
 - Små klynger av trær er ikke registrert
 - Arealberegninger er krevende, gitt svært små bestand (grenseproblematikk)
 - Volumberegning er krevende, svært uvanlig form på hvert tre
- Blant furu er det stort innslag av contorta furu (også fremmed treslag)

Figur 1: Takstfordeling Frøya kommune.

Allskog v/Snorre Furberg presentere skogtaksten for formannskapet i Frøya kommune den 21.01.2020. Samtidig ble det lagt fram et forslag til strategi for hvordan bekjempelse av sitkagran i Frøya kommune kan gjennomføres:

1. Taksering
2. Fell alle potensielt frøbærende sitkagran over en periode på 4 år
3. Vent 5 år, rydd alle småplanter av sitkagran (ryddesag)
4. Planting av ny leskog

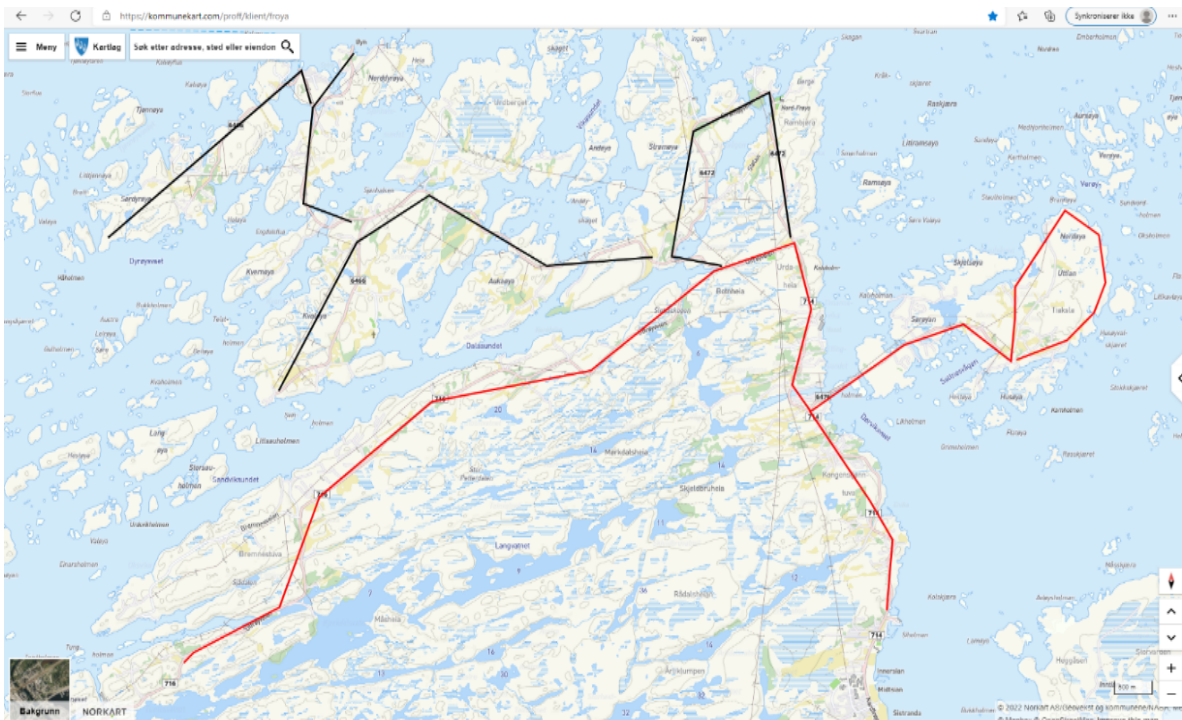
Allskog estimerer at å fjerne all sitkagran i Frøya kommune kan gjennomføres på 1 år med maskinell hogst. Det er hensiktsmessig å gjennomføre hogsten på senhøsten. Av den grunn ble hogsten fordelt over 4 år, med en hogstperiode på 3 måneder. Den første hogstperioden er gjennomført, hvor 5000 m³ virke ble hogget, og ca 50.000 trær ble felt (totalt). Dette viser et betydelig avvik fra takseringen fra Allskog og vi må forvente et tilsvarende avvik for resten av Frøya. Dette avviket må gjenspeiles i planen i videre hogst.

Denne planen omtaler i hovedsak hvordan 1. etappen i hovedprosjektet, altså det andre året av hogsten, kan gjennomføres.

4 Prosjektmål for 1. etappe i hovedprosjektet

4.1 Hovedmål

Første etappe blir langs strekningen Siholmen – Hellesvik - Valen. På denne strekningen må vi også ta med oss Uttian som kommer til å kreve litt tid, men samtidig kanskje være mest effektivt siden det er en øy. Når strekningen er ferdig og hvis vi har midler igjen hogger vi også de områdene med den svarte streken (Figur 2).

Figur 2: Plan for hogst rute, 1. etappe i hovedprosjektet (rød strek).

4.2 Delmål

1. etappen i hovedprosjektet skal evalueres og gi et ytterligere erfaringsgrunnlag for hvordan bekjempelsen av resterende sitkagran i Frøya kommune skal gjennomføres.

Etappen skal gi erfaringer på følgende felt:

- hva kan gjennomføres av dugnadsinnsats
- kostnadsoversikt

- etablere forståelse og aksept blant innbyggere
- sikre framdrift

5 Forutsetninger for etappe 1 i hovedprosjekt for fjerning av sitkagran på Frøya

For å kunne gjennomføre prosjektet med å fjerne all sitkagran i kommunen, ble det gjennomført et forprosjekt hvor ca. 25% av sitkagrana i kommunen ble fjernet.

For å bygge videre på hva vi lærte under forprosjektet anbefales gjennomføringen av 1. etappe i hovedprosjektet på følgende måte:

- 3 måneder med maskinell drift senhøsten 2022. Greinene til sitkagrana er for seige til hogst på vår/sommer.
- Starte ved Siholmen og gå nordover til Hellsvik (via Uttian), deretter gå vestover mot Valen. Dette er et område med tilstrekkelig volum som kan gi et godt kunnskapsgrunnlag for seinere hogst.
- Avvirke ca. 5000 m³ med sitkagran. Dette er tilstrekkelig volum for å gi et godt økonomisk grunnlag. Basert på takseringen til Allskog er det ca. 2364 m³ med sitkagran på denne strekningen. Da takseringen er noe mangelfull og det også finnes andre treslag i området må entreprenør også gjennomføre en taksering før igangsettelse.
- Før hogsten starter, er det en forutsetning at det er gjennomført omfattende arbeid med informasjon, inngåelse av grunneiererklæringer og dugnadsinnsats/lokal entreprenør.

Alle potensielt frøbærende trær fjernes:

- Med størst mulig bruk av hogstmaskin - lassbærer /traktor/ tømmerbil – båt
- Noe furu må felles i blandingsskog.
- Trærne må underkvistes til brysthøyde for at hogstaggregat skal komme til (lokal entreprenør/hovedentreprenør)
- Kjøreskader vil vurderes opp mot bransjenormer og det som framkommer av standarder for hogstoppdrag. Skader som faller inn under dette vil kommunen være forpliktet til å utbedre.
- Manuell kvisting ved svært grove dimensjoner på kvist.

- Manuell felling når maskin ikke bør brukes av sikkerhetsmessige årsaker
- Manuell felling når maskin ikke kommer frem – etterlates ukvistet.
- Rydding av kvist begrenses så mye som mulig (vil råtne). Flising og brenning vurderes der dette er mulig. Hogstavfall kjøres sammen i hauger.
Løsvolumet av kvist antas langt høyere enn volumet av tømmer
Langt dyrere å håndtere enn tømmer – kvisten har lav eller ingen verdi

5.1 Forslag til roller og prinsipper i kontrakt

For mer utfyllende prinsipper i kontrakt, les: Grunneiererklæringen

- Skogeier/grunneier godtgjøres ikke tømmerverdi eller belastes driftskostnader (nulloppgjør).
- Frøya kommune skal følge de kjøretrasèer som grunneier anviser slik det er avmerket på vedlagte kart. Kjøretrasèer kan også benyttes til inn- og uttransport i forbindelse med siktagranhogst på naboeiendommer hvor annen adkomst er utfordrende.
- Hogstavfall tillates samlet og lagt i hauger på eiendommen.
- Høgde på stubber skal ikke overstige 50 cm over høyeste rotbein (dette fordi hogstaggregatet på hogstmaskina ikke tillater lavere stubber)
- I hager og på plenareal vil hogstavfall flises i hauger.
- Avvirkningskontrakt inngås mellom entreprenør og Frøya kommune. Frøya kommune godtgjøres tømmerverdi og belastes avvirkningskostnader.
- **Entreprenør tar ansvar for operativ gjennomføring og kommunikasjon med grunneier**, med bistand fra kommunen på overordnet prosjektledelse.

5.2 Prosjektorganisering

Frøya kommune leder prosjektet.

Styringsgruppe: Hovedutvalg for allmenne og tekniske tjenester

Forslag til **samarbeidspartnere** bestående av ulike fagområder og representanter (ikke avklart):

- Virksomhet for plan, miljø og forvaltning (leder av prosjektet)
- Grendalag Sistranda

- Grendalag Dyrvik
- Grendalag Klubben
- Grendalag Uttian
- Grendalag Ervik
- Statsforvalteren
- Entreprenør
- Tensio – linjerydding
- Telenor
- Trøndelag fylkeskommune
- Statens naturoppsyn/Miljødirektoratet
- Virksomhet for eiendomsforvaltning, kommunalteknikk og utbygging

5.3 Infrastruktur

Frøya kommune bistår med tømmerkai, mulighet for lagring av tømmer på kaifront reduserer kostnader betydelig.

Det meste av fylkesveiene på Frøya er oppskrevet for tømmertransport, 60 tonn og 24 meter. Ingen av de kommunale veiene ser ut til å være klassifisert over 40 tonn. Det bør gjennomføres et prosjekt for å oppskrive de veiene der dette er mulig. 60 tonn reduserer kostnader betydelig.

Entreprenør vil trenge innsikt i alt av kommunal infrastruktur i bakken fra Frøya kommune.

Entreprenør håndterer dialog med TENSIO (Nettselskapet)

5.4 Skade

I prosjektet er sannsynligheten stor for at det vil oppstå ulike kjøreskader på eksempelvis infrastruktur i bakken, vann, kloakk, telecom, drenering, infrastruktur i luft, strøm og muligens skader på bygninger. I utgangspunktet er entreprenør forsikret, og er den som prinsipielt må dekke skade. Det kan imidlertid bli en del gråsoner hvis entreprenør ikke blir gjort kjent med infrastruktur i bakken og tilsvarende.

5.5 Spesielle hensyn

Det er registrert sensitive arter i prosjektområdene. Det er vurdert opp mot naturmangfoldloven at fjerning av sitkagran som fremmed art totalt sett vil være til det bedre for naturmangfoldet. Hogst vil foregå utenfor hekketid. Blir vi kjent med at det finnes viktige artsbestander i et hogstområde kan det forårsake at en bestand av sitkagran blir stående lengre i påvente av at arten selv forflytter seg.

5.6 Sikkerhet

Sikkerhet/HMS må ivaretas i alle arbeidssituasjoner:

- Sikker avstand fra hogstmaskin
- Tømmerlunder plasseres på egnede plasser, og uten at noen har mulighet til å klyve/leke på dem.

6 Økonomi

Det er mye fokus på sitkagrana som et problem og kostnader i form av økonomi og arbeidsmengde i forbindelse med fjerning. Sitkagrana representerer imidlertid også en verdi. Sitkagran kan gi energivirke til energiformål og smelteverk.

KOSTNADOPPSETT NORMALBUDSJETT	
Postbeskrivelse	Kroner total
ENTREPRISEKOSTNAD	
Tilbud	3 866 000
	-
GENERELLE KOSTNADER	
Enkel skogtakst	50 000
Grunneieravtaler	50 000
Prosjektledelse planleggingsfase, avrundet	40 000
Evaluering, kontrahering	20 000
Juridisk bistand	-
Prosjektering i byggeperioden	-
Gebyrer	-
Prosjektledelse/ byggeledelse utførelsesfase	150 000
	-
PROSJEKTKOSTNAD eks mva	4 176 000
	-
MARGINER OG RESERVER	
prisendring	-
Uforutsett, 10 %	417 600
	-
SPESELLE KOSTNADER	
Finansieringskostnader, 3,5 % p.a. i 0,5 år. Ikke medtatt	-
	-
	-
NORMALBUDSJETT eks mva	4 593 600
	-
Mva 25 %	1 148 400
	-
NORMALBUDSJETT inkl mva	5 742 000

Budsjettet vil bli satt opp på samme måte som under forprosjektet.

Per 01.01.2022 er saldo på prosjektet 510371: *Bekjempelse av sitkagran* **kr. 5.770.363,27**. I tillegg vil det bli søkt om eksterne midler der det er mulig.

Første etappe i hovedprosjektet vil tilpasses tilgjengelige midler.

7 Evaluering

1. etappe i hovedprosjektet skal evalueres for å gi ytterligere erfaringsgrunnlag til å fjerne resterende av sitkagrana i Frøya kommune.

8 Plan for rutevalg i hogstarbeidet

Etappe 1 starter ved Siholmen og fortsetter nordover til Hellesvik (via Uttian) og deretter vestover til Valen. Dersom det er mulig tas også strekningen Svellingen til Dyrøya i denne etappen.

Etappe 2 starter ved Valen og fortsetter ut til Titran – Fillingsneset – Flatval. Det er en betydelig mindre mengde sitkagran på vestsiden av fast-Frøya, basert på Allskog sin taksering er det kun 1743 m³ med sitkagran på hele denne strekningen.

Etappe 3 tar det som gjenstår av hogstarbeider. Det vil i hovedsak være i Øyrekka og på strekningen Svellingen til Dyrøya dersom dette området ikke allerede er blitt tatt i etappe 1.

Prosedyrebeskrivelse ved fjerning av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran

Innledning

Sitkagran (*Picea sitchensis*) er en treart som finnes naturlig på vestkysten i Nord-Amerika (Vadla, 2007). Grana kan bli opptil 70 m. høy i sitt naturlige habitat (Hanssen, 2013), mens i Norge er den høyeste sitkagranen målt til 46 m.

Sitkagran er en uønsket fremmed art i Norge (Gederaas et al., 2012). Plantasjer med sitkagran finnes i nærheten av mange kystlyngheilokaliteter langs kysten også her på Frøya. Spredningspotensiale til arten er meget stor og flere steder i landet er det observert etableringer i kystlynghei. Sitkagran ansees som en trussel på grunn av dens spredningsevne ut i den rødlistede og utvalgte naturtypen kystlyngheia (Nygaard et al., 2000; Aarrestad, 2009; Øyen et al., 2009). På bakgrunn av dette er det fjernet plantasjer med sitkagran i utvalgte områder med kystlynghei av høy verdi rundt i landet.

Sitkagran sprer seg enten ved etablering av frøbank eller ved vindspredning (Hill & Stevens 1981; Griffith, 1992). Frøbank er lagring av uspirte levedyktige frø, vanligvis lagret i jord. Frø som lagres i kaldt og tørt klima kan bevare spiredyktigheten i lang tid. Frøya kommune bruker betydelig midler på å bekjempe sitkagran. For å kunne restaurere vegetasjonen etter hogst er det viktig med kunnskap om spredningsrisiko, hvordan jordmasser som kan inneholde frøbank fra sitkagran bør håndteres etter utgraving slik at vi forhindrer ytterligere ufrivillig spredning av sitkagran. Sitkagran er en art med høy økologisk risiko og er på lista over arter det kreves tillatelse for utsetting.

Håndtering av jordmasser infisert med frøbank fra sitkagran

Etter *forskrift om fremmede organismer §24 fjerde ledd* må det overholdes aktsomhet ved massehåndtering for å forhindre spredning.

Ved utgraving av jordmasser som kan være infisert med frøbank fra sitkagran må det utvises forsiktighet ved eventuell gjenbruk eller deponering, selv om sitkagran i området er fjernet.

Ved flytting av massene vil det medføre ytterligere spredning av sitkagran. Derfor må jordmassene enten leveres til godkjent mottak eller gjenbrukes i tiltaksområdet (avhengig av hvilket tiltak/prosjekt som gjennomføres). Massene kan også midlertidig lagres i containere fram til de blir transportert til godkjent mottak.

Skal jordmassene fjernes i tiltaksområdet er håndteringsprosessen som følger:

- Finn ut om det har vært eller er sitkagran på eller i nærheten av tiltaksområdet.
- Avtal levering av jordmasser til godkjent mottak før igangsettelse av tiltak (Meldal miljøanlegg og ReMidt).
- Gjennomfør tiltaket og se til at alle jordmasser blir levert til mottak, under transport må jordmassene tildekkes for å forhindre spredning sitkagranfrø under transporten.

Referanser:

Aarrestad, P.A. 2009. Trusler for kystlyngheiene. - Naturen 2/09:112-116.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.

Griffith, R.S., 1992. *Picea sitchensis*. In: Department of Agriculture, f.s. (Ed.). Rocky Mountains

Hanssen, E. W. (2013). Fremmede bartrær i norsk natur – hvordan sprer de seg? Behov for kartlegging. Del I: Innledning og granartene *Picea*. *Blyttia*, 71: 188-194.

Hill, M.O., Stevens, P.A., 1981. The density of viable seed in soils of forest plantations in upland Britain. *Journal of Ecology* 69, 693-709.

Nygaard, P.H., Skre, O. & Brean, R. 2000. Naturlig spredning av utenlandske treslag. – Oppdragsrapport Skogforsk 19/99: 1-28.

Vadla, K. 2007. Sitkagran. Utbredelse, egenskaper og anvendelse. – *Viten fra Skog og landskap* 2/07: 27-31.

Øyen, B.-H., Andersen, H.L., Myking, T. Nygaard, P.H. & Stabbetorp, O.E. 2009. En vurdering av økologisk risiko ved bruk av introduserte treslag i Norge. - *Forskning fra Skog og Landskap* 1/09: 1-13.